

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Religionskunskapsundervisning ur ett elevperspektiv

Noha Salaheddine

Självständigt arbete L6XA1A

Handledare: Peter Erlandson

Examinator: Miranda Rocksén

Rapportnummer: VT15-2930-L6XA1A-030

Abstract

Title Religionskunskapsundervisning ur ett elevperspektiv / Religious education out of pupil perspective

Language Swedish

Keywords Religious education, pupils, attitudes, teaching

Syfte

Studiens syfte är att undersöka hur elever i årskurs 9 uppfattar religionsämnet, dess innehåll och arbetssätt. Den empiriska undersökningen avser att besvara syftet utifrån tre frågeställningar som berör hur religionskunskapsundervisningen uppfattas ur ett elevperspektiv, vilka delar inom religionskunskap som eleverna anser vara väsentliga, vilket eller vilka arbetssätt eleverna föredrar när det gäller religionskunskapsundervisningen.

Metod

En kvantitativ metod i form av en enkät användes och undersökte totalt två klasser med sammanlagt 44 elever i årskurs 9.

Resultat

Religionskunskap i skolan är ett ämne som intresserar närmare hälften av de berörda eleverna och de anser även att den undervisning de får är bra. Eleverna anser också att religionskunskap är ett viktigt ämne i skolan, men den tydliga gränsen som kan ses är att eleverna inte pratar om religion med varandra och de tror inte heller att deras kompisar tycker religion är så viktigt.

Beträffande vilka delar som eleverna anser vara väsentliga håller de med om att alla svarsalternativ som finns i frågeformuläret har tagits upp i undervisningen. Majoriteten av eleverna är överens om att bland annat livsfrågor, etik och moral samt källkritik av olika trosuppfattningar saknades.

Resultatet visar också att eleverna önskar mer grupporienterade arbetssätt i undervisningen. Slutsatsen är att eleverna har ett behov av att prata med sina kompisar om frågor rörande religion och därmed spelar skolan en stor roll när det gäller att tillgodose eleverna detta.

Innehåll

1. Introduktion	1
1.1 Inledning	1
1.2 Bakgrund	2
1.2.1 Teori	2
1.2.2 Skolverket/Läroplanen	3
1.2.3 Historiskt perspektiv	4
1.2.4 Tidigare forskning.....	5
1.3 Syfte och Frågeställningar	7
2. Metod	7
2.4 Urval	8
2.5 Tillvägagång/ Genomförande	9
2.6 Analys	9
2.7 Studiens trovärdighet.....	9
2.7.1 Reliabilitet.....	9
2.7.2 Validitet.....	9
2.7.3 Studiens reliabilitet och validitet.....	10
2.8 Bortfall.....	10
2.9 Etiska ställningstaganden	10
3. Resultat	11
3.1 Hur uppfattas religionskunskapsundervisningen ur ett elevperspektiv?	11
3.2 Vilka delar inom religionskunskap anser eleverna vara väsentliga?	15
3.3 Vilket eller vilka arbetssätt föredrar eleverna när det gäller religionskunskapsundervisning?.....	18
4. Slutdiskussion	21
4.1 Metoddiskussion.....	21
4.2 Diskussion av resultat.....	21
4.3 Vidare forskning	25
5. Referenslista	26
Bilaga 1	28
Bilaga 2	28
Bilaga 3	29

1. Introduktion

1.1 Inledning

Det sker en ständig diskussion kring religionskunskapsundervisningens upplägg, och man diskuterar bland annat vilket innehåll som bör tas upp samt i vilken omfattning de olika religionerna lärs ut (Skolverket, 2011). Under de senaste 15 åren har diskussionen kring innehållet utvecklats då det har breddats från att endast inkludera världsreligionerna till att även innehålla livsfrågor. Dagens Sverige är ett mångkulturellt samhälle som bedriver en pluralistisk och neutral religionskunskapsundervisning, men trots detta finns det fortfarande brister i undervisningen som tyder på att den är enformig och behöver en variation (Von Brömssen, 2011). Därför har jag valt att skriva ett examensarbete om hur elever ser på religionskunskapsundervisningen när det gäller dess innehåll, arbetssätt och vad eleverna själva saknar. Detta intresserar mig eftersom jag ska bli en verksam religionskunskapslärare och vill veta hur eleverna uppfattar undervisningen. Skolverket (2013) förmedlar att religionskunskapsundervisningen skall ge elever kunskaper och färdigheter som efterfrågas och passar in i dagens samhälle. Undervisningen i religion har även en särskild roll, nämligen att ge eleverna en förståelse för andra sätt att tänka och leva än sitt eget (Skolverket, 2013). Med denna kunskap hoppas jag på att kunna bedriva en undervisning som når ut till eleverna och som är kopplad till läroplanen (Skolverket, 2011).

Med den tekniska utvecklingen som vi har haft det senaste decenniet blir vi dagligen överösta med information. I dagens samhälle är inte skolan den väsentliga informationskällan och får därför konkurrera med Internet. Detta skapar ett större behov av en undervisning som utförs på ett sätt som får eleverna att kritiskt granska sig själva och den informationen som de tar del av från de olika informationskällorna som finns tillgängliga (Skolverket, 2011).

Detta examensarbete är indelat i sex delar. Jag inleder arbetet med att betona att det sker en ständig diskussion kring religionskunskapsundervisningen och hur den har påverkats av det informationssamhälle som vi lever i, därefter följer bakgrunden till studien där en teoridel om synen på religionskunskap presenteras. I bakgrundsdelen följer även en beskrivning om skolans uppdrag kring religionskunskapsundervisningen och även ett läroplansperspektiv. Vidare redogörs vad tidigare forskning säger om religionskunskapsundervisningen ur ett elevperspektiv. Denna del är främst byggd på Salaheddine & Uzuners (2014) studie i ämnet.

I metoden redogörs för avgränsningar, val av datainsamling, urval och arbetsmetoden för studien. I resultatet som är nästa del presenterar jag utfallet av enkätundersökningen som delas in i tre större områden:

- Elevernas uppfattning om undervisningen
- Vad eleverna efterfrågar i undervisningen (innehåll)
- Vilket eller vilka arbetssätt som eleverna föredrar för undervisningen

I studiens sista del kommer studiens metodval, syfte, frågeställning samt teori- och tidigare forskning att diskuteras och knyts samman till en slutsats.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Teori

I samhällen som präglas av mångfald är religion ett oundvikligt ämne som får en stor betydelse för att öka förståelsen och skapa en öppen värdegrund hos människor. Enligt Osbeck (2006) är religionsämnet en av skolans grundstenar i arbetet med värdegrund eftersom det bidrar till att eleverna får möjligheten att öka sin förståelse för människans egenvärde, människors lika värde samt omsorg för de svaga. Osbeck skriver även att genom religionskunskapsundervisningen utvecklar eleverna sin etiska medvetenhet som i sin tur skapar demokrati och jämställdhet (Osbeck, 2006). Undervisningen i religionskunskap har en stark påverkan på livsförståelsen och denna förståelse kan variera för varje enskild individ beroende på var i sin mognadsprocess som individen befinner sig. För barn och ungdomar har kompisgruppen en avgörande roll för deras livsförståelse, men även skolan spelar en väsentlig roll då barn och ungdomar spenderar en stor del av sin tid där. Därmed anser Osbeck (2006) att umgängeskretsen samt vilken värdegrund som befästs hos individerna i skolan har en stor betydelse för individers livsförståelse. En annan faktor som har betydelse för livsförståelsen är språket, och Osbeck (2006) anser att språket kan påverka vilken kvalitet diskussionen får i undervisningen. Med detta menar författaren att undervisningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla sitt språk om livet, för att på så sätt få en rikare och friare diskussion i religionskunskap (Osbeck, 2006).

Franck (2011) skriver att religiös tro har en grundläggande plats i människors liv. Religion påverkar människors tro, syn och värdegrund i olika frågor och därför anser Franck att det är viktigt att undervisningen skapar förutsättningar för eleverna att få möjligheten att förstå hur olika uppfattningar ser ut, hur de uppkommit och utvecklats samt hur de kan relateras till varandra. Franck (2011) visar i sin studie att religion har en stor plats i vårt samhälle, speciellt i de samhällen där religiösa och icke religiösa traditioner sammanvävs. I dessa samhällen, som det svenska, är förståelsen och kunskapen om andra religioner och kulturer en betydande aspekt. Genom att individer har kunskap om andra religioner blir det enklare att förstå andra individers traditioner, matregler och bärandet av religiösa symboler, vilket kommer att minska fördomar och stereotypa uppfattningar om andra kulturer och livsåskådningar (Löfstedt, 2011). Detta skapar inte bara ömsesidig respekt för varandras övertygelser, det kan även skapa ny inspiration för egna ståndpunkter (Franck, 2011). Därmed blir religionskunskapsundervisningen i skolan en väsentlig informationskälla och ett forum som ger möjligheten för eleverna att få kunskap och förståelse för de olika religionerna som finns i samhället.

Undervisningen blir även ett viktigt forum för eleverna då de får ta del av globala och nationella händelser som ger dem information och kunskap om olika religioner och deras betydelse i samhället. Utan denna information och kunskap blir det svårt att exempelvis förstå diskussioner om preventivmedel inom den katolska kyrkan, att ha kunskap och förståelse för vad som händer i konflikten mellan Israel och Palestina eller i striderna kring tempelplatsen i Ayodhya i Indien. Det blir även svårt att förstå den stora debatten kring Mohammedrondellhundarna om man inte har kunskaper om religionen islam och dess roll i ett sekulariserat samhälle (Löfstedt, 2011). Även Straarup (2006) skriver att studier i religion skapar en större förståelse för det som sker runt om i världen. Författaren påpekar att många av de konflikter som sker i olika delar av världen på ett eller annat sätt har en koppling till religion och med kunskaper om olika religioner kan vi ha en bättre insikt i varför vissa konflikter uppstår. På så sätt skapar skolan även förutsättningar för en friare och mer öppen diskussion som baserar sig på kunskap istället för tro eller spekulationer.

Thalén (2006) skriver att det finns ett stort problem med dagens religionskunskapsundervisning då den inte behandlar de saker som är väsentliga i elevernas liv, vilket får eleverna att tycka att undervisningen är tråkig. Därför menar Thalén (2006) att undervisningen borde fokusera på att lyfta fram likheter och skillnader mellan olika religioner för att ge eleverna kunskap om olika tankegångar, traditioner och kulturer. Det är viktigt att undervisningen ger utrymme för eleverna att lära från varandra, speciellt med tanke på hur dagens samhälle präglas av mångkulturalitet. Religionerna ändras med tiden och därför är det viktigt att undervisningen i religion följer med i dessa förändringar, men det är även viktigt att religionskunskapsundervisningen ger eleverna möjlighet att förhålla sig till den del av den egna traditionen som inte längre är aktuell. För att exempelvis kunna förstå det svenska samhället och dess kultur så behöver vi ha kunskaper om det traditionella och historiska i våra religioner, främst inom kristendomen eftersom det har påverkat det svenska samhället, präglat politiska beslut och människors världsbild (Thalén, 2006).

1.2.2 Skolverket/Läroplanen

Det är viktigt att alla på skolan är måna om och följer skolans värdegrund och uppdrag för att stödja elevernas utveckling och lärande. I dagens samhälle är det viktigt att ha kunskap om religioner och olika livsåskådningar för att skapa ömsesidig förståelse mellan människor, och därför är ämnet religionskunskap viktigt i skolan (Skolverket, 2011). Skolan ska bland annat förmedla jämställdhet mellan män och kvinnor, människors lika värde, individens frihet och integritet samt solidaritet med svaga och utsatta. Dessa aspekter är viktiga att ta upp i bland annat religionskunskapsundervisningen och arbeta på ett sätt som främjar elevernas förståelse för sig själva, sitt liv och sin omgivning. Det tas även upp i skolans värdegrund och uppdrag att skolan ska vara icke-konfessionell, och med detta menas att undervisningen inte skall vara bekännelsestrogen. Skolan ska bedriva en religionskunskapsundervisning som inte har religiösa inslag; den ska vara saklig och allsidig.

Enligt läroplanen ska religionskunskapen i skolan bidra med att eleverna ges möjlighet att utveckla sin förmåga att analysera kristendomen och andra religioner i det egna samhället och i andra delar av världen. Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla sin personliga livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva (Skolverket, 2011). Detta sker genom att undervisningen ger eleverna tillfälle att reflektera över och diskutera livsfrågor, sin identitet samt etik och moral. Eleverna skall även ges möjlighet att utveckla sin förmåga att söka information om olika sätt att tro och bedöma om källorna är trovärdiga.

Det finns en stark koppling mellan religionskunskapsundervisningen och skolans arbete med demokrati och mänskliga rättigheter. Ett viktigt uppdrag som skolan har är att elever med hjälp av religionskunskapsundervisningen utvecklas till att bli demokratiska medborgare som respekterar och är öppna för andra människor (Skolverket, 2011). I Skolverket (2013) nämns det att arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter kan beskrivas med hjälp av perspektiven; *om, genom och för*. Kunskaper *om* demokrati och mänskliga rättigheter får eleverna genom undervisningens innehåll, arbetsätt och metoder. Att arbeta med demokrati och mänskliga rättigheter är ett ansvar som finns i alla ämnen, men ansvaret väger tyngre i de samhällsorienterade ämnena, där religionskunskap är inkluderat. Att lära *genom* demokrati och mänskliga rättigheter sker på så sätt att skolan ger eleverna möjligheten att vara delaktiga och ha ett inflytande i undervisningen. Elever påverkas av de vuxna på skolan eftersom de ses som förebilder, och därför är det viktigt att de vuxna har ett förhållningssätt som påverkar elevernas förståelse och respekt *för* demokrati och mänskliga rättigheter. Målet är ett lyckat värde-

grundarbete med demokrati och mänskliga rättigheter, och detta kan ske genom att skolan har ett optimistiskt klassrumsklimat, där elever får möjligheten att utveckla sin förmåga att argumentera, lyssna, kunna se ur andras perspektiv, visa förståelse och empati, diskutera och debattera (Skolverket, 2013).

1.2.3 Historiskt perspektiv

Skolämnet religion har haft en lång och central roll i den svenska skoldebatten. Genom historien har kyrkan haft ett stort inflytande på undervisningen i skolan. Fram till 1800-talet hade föräldrar en plikt att undervisa sina barn i den kristna tron, vilket har påverkat både formen och innehållet av undervisningen i skolan. Prästerna skulle genom husförhör kontrollera att hemmet följde den undervisningsplikt som fanns, men staten kom att ta över en del av ansvaret gällande folkundervisningen, och detta berodde främst på att det tillkom nya kunskapskrav där det krävdes att man utöver läsning kunde skriva och räkna. Kyrkans kontroll började minska på grund av 1800-talets snabba folkökning- och förflyttning, vilket resulterade i att föräldrars undervisningsplikt ersattes med den allmänna skolplikten för barnen (Hartman, 2000).

Hartman (2000) nämner fyra vändpunkter för religionsämnet som han kallar dess förändringsprocess från 1800-talet till 2000-talet. Den första vändpunkten kom då undervisningsplikten från hemmet upphörde och blev ett ansvar för lärare och skola, detta på grund av de religiösa och politiska folkrörelserna som växte och kritiserade kyrkans makt och inflytande i skolan. Religionsfrihetslagen kom till Sverige 1951, och detta innebar att lärare inte behövde vara medlemmar i Svenska Kyrkan för att kunna bedriva undervisningen i kristendoms-kunskap, som det kallades på den tiden (Lernberg, 2005). Den andra vändpunkten i skolämnets förändringsprocess ser Hartman i 1919 års undervisningsplan för folkskolan, då undervisningen blev mer anpassad till eleverna, och därmed gick undervisningen från att vara konfessionellt bunden till Svenska Kyrkan och istället utformades den till en icke konfessionell undervisning i kristendom (Hartman, 2000). Kyrkan hade inte längre makt över samhället och undervisningen, eftersom Sverige kom att utvecklas till att bli ett mångkulturellt samhälle, och detta medförde att kristendomens tänkande inte längre var det självklara i samhället (Selander, 1993).

En ny läroplan kom ut 1962 (Lgr 62) och är även den tredje vändpunkten som Hartman (2000) nämner, då det blev ett krav på objektivitet i skolämnet. Det var nu som undervisningen kom att handla *om* religion istället för undervisning *i* religion. Att undervisningen kom att handla om religion gjorde att lärarens roll ändrades och dennes uppgift blev att undervisa eleverna om olika trosuppfattningar; att fostra eleverna att följa kristen riktning samt dess etik och moral var inte längre lika aktuellt (Almén, 2000). I samband med att läroplanen år 1969 (Lgr 69) kom ut blev det stora debatter och protester kring att skolämnet blev ett orienteringsämne och fick namnet "Religionskunskap". Det blev även stora protester kring följande del av målbeskrivningen:

"Undervisningen skall vara vidsynt och objektiv i den meningen, att den meddelar sakliga kunskaper om olika tros- och livsåskådningars innebörd och innehåll utan att auktoritativt söka påverka eleverna att omfatta en viss åskådning." (Lgr 69 cit. i Lernberg, 2005).

Detta är även den fjärde vändpunkten, då livsfrågebegreppet introducerades i undervisningen (Hartman, 2000). I läroplanen som kom 1980 kom religionskunskapsämnet att bli en del av de

samhällsorienterade ämnena och skulle ge eleverna möjlighet att diskutera kring frågor som handlade om etik och moral (Almén, 2000). Under 1900-talet kom skolämnet att utvecklas mycket, detta på grund av de förändringsprocesser som skett i samhället. Undervisningen i religion har påverkats och utformats efter det svenska samhället, då den gått från att domineras av kyrkan och enbart utgå från kristen värdegrund till att utformas till en elevorienterad undervisning med fokus på variation av livsåskådningar samt på elevers livsfrågor (Olivestam, 2006).

1.2.4 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer det att redovisas om tidigare forskning som är relevant för detta examensarbete. Den forskning som kommer att redovisas kommer från en litteraturstudie som skrevs förra året om vilka svårigheter och möjligheter elever ser med religionskunskapsundervisningen (Salaheddine & Uzuner, 2014).

Kerstin von Brömssen (2003) skriver i sin avhandling *Tolkningar, förhandlingar och tystnader. Elevers tal om religion i det mångkulturella och postkoloniala rummet* om elva grundskoleelevers tolkningar och syn på religionskunskap. När det gäller undervisningens innehåll visade resultatet att eleverna tyckte att undervisningen var enformig, och med detta menade eleverna att undervisningen inte gav tillräckligt med information om de olika religionerna. Eleverna önskade att undervisningen behandlade ett historiskt perspektiv om de olika religionerna för att förstå hur de hade utvecklats över tid. Eleverna ansåg att om undervisningen hade en varierande struktur i form av diskussioner, filmer och studiebesök och tog upp religionernas grund, historia och nutid så skulle de få bättre förståelse och respekt för varandras tankar (Von Brömssen, 2003). När det gäller hur stor plats de olika religionerna tog i undervisningen visade resultaten att elever med muslimsk bakgrund som Von Brömssen intervjuade tyckte att kristendomen tog mycket plats i undervisningen samt att deras religiösa traditioner inte togs upp alls, exempelvis Ramadan (Von Brömssen, 2003).

Dan Moulin har skrivit en artikel som heter *Giving voice to the silent minority and the experience of religious students in secondary school religious education lessons*. Studien är baserad på sexton intervjuer (par, grupp och individuella intervjuer). Intervjupersonerna är trettiofyra skolelever som är medlemmar i fyra olika religiösa samfund (en judisk och tre kristna). Resultaten ur denna studie visade att eleverna saknade den mångfald och variation som finns inom varje religion, och detta tror eleverna kan ge upphov till förutfattade meningar i gruppen. Eleverna som blev intervjuade av Moulin nämnde även att de önskade att undervisningen tog upp mer likheter än skillnader mellan religionerna, detta för att hämma främlingsfientlighet som kan uppstå i klassrummet (Moulin, 2011). Eleverna i Miller och McKennas (2011) artikel nämner också detta då frågan ställdes angående vad de tyckte att religionskunskapsundervisningen ska innehålla. Många av eleverna önskade att undervisningen ska ta upp mer om likheter och skillnader mellan religionerna samt att de ska få möjligheten att kunna ställa frågor och delta i diskussioner, eftersom eleverna strävar efter en bättre förståelse och kunskap om andra religioner (Miller & McKenna, 2011).

Moulin tar även upp i sin avhandling att elever med en religiös bakgrund känner en oro över hur den egna religionen framställs i läroboken. Det som de lärt sig hemma stämmer inte överens med vad skolan/läromedlen förmedlar. De hävdar att framställningen av deras religion var "intellektuellt ohållbar, konstig och omodern" (Moulin, 2011, s.316). Eleverna anser att framställningen av deras religion var felaktig och att den bilden inte alls stämde överens med deras egna erfarenheter. Eleverna nämnde att detta är en respektlös behandling och endast tecken på okunnighet, alltså saknar undervisningen flera olika syner på en religion samt att läroboken

inte borde vara det enda undervisningsunderlaget i religionskunskap (Moulin, 2011).

En svårighet som eleverna i Von Brömssens studie (2003) nämner är att ha diskussioner kring frågor som rör religion, eftersom klassen har elever med olika bakgrunder och därmed har de också olika åsikter. När diskussioner sker i klassrummet uppkommer det ofta spänningar eftersom alla argumenterar för sina åsikter och anser att de har rätt. En annan svårighet som Skolverket har uppmärksammat i den svenska skolan förekommer i NU 03. År 2003 genomfördes nationella utvärderingen av Skolverket, NU 03. Utvärderingen visar att elever i grundskolan vill att religionskunskapsundervisning fokuserar mer på livsfrågor (Skolverket, 2003).

Utöver ovanstående kritik till religionskunskapen i skolan redovisar Moulin (2011) att det även fanns positiva reflektioner från religionskunskapsundervisningen. ”*Jag tror att religionskunskapsundervisning är användbart eftersom det stoppar människor från att vara okunniga och fördomsfulla*” (Moulin 2011, s. 318).

Eleverna i Von Brömssens avhandling berättade att under religionskunskapslektionerna är det en fördel om det finns elever med olika bakgrunder i klassen. Detta skapar roliga diskussioner eftersom eleverna tycker olika och ser på saker ur olika perspektiv. Eleverna nämner även att det är lärorikt att dela med sig och ta del av kamraternas åsikter eftersom de lär sig av varandras olikheter (Von Brömssen, 2003).

I artikeln *Religion and religious education: comparing and contrasting pupils' and teachers' views in an English school* har Miller och McKenna (2011) undersökt vad 27 elever i åldrarna 15-16 år tycker om undervisningen i religionskunskap. I denna studie skrivs det även om hur viktigt det är med en undervisning som ger eleverna möjligheten att på ett eller annat sätt delta och vara aktiva. Detta kommer i sin tur att ge eleverna möjlighet och förutsättningar att förankra kunskap och förståelse för andra religioner. En viktig förutsättning för detta är att läraren skapar en miljö för dialog i undervisningen som ska ledas av läraren för att missförstånd och fördomar ska reduceras. Det som är gynnsamt med en mångkulturell klass är att under religionskunskapsundervisningen finns det stora möjligheter att involvera eleverna i den genom att de själva får berätta om sin egen religion utifrån sina erfarenheter, eftersom det är ett sätt att öppna elevernas intresse och skapa en känsla av delaktighet (Arweck & Nesbitt, 2011). Detta nämner även Prage och Svedner (2000) då involvering av eleverna i undervisningen kan ge mer kunskap om olika förhållningssätt, livssyner och perspektiv.

Moulin (2011) påpekar även vikten av lärarens roll i undervisningen. Läraren ska vara säker i sin roll och genom ett starkt ledarskap hjälpa eleverna till att bli demokratiska och visa ömsidig respekt för varandra. Ett resultat ur Moulins studie är att majoriteten av eleverna anser att läraren spelar en central roll i hur religionskunskapsundervisningen upplevs. Dessa elever tycker att en bra lärare i religionskunskap kännetecknas av att läraren kan hantera diskussioner i klassrummet på ett rättvist sätt (Moulin, 2011). Även Körs och Knauth (2011) belyser i sin intervjustudie att undervisningen ska vara rättvis och likvärdig och då måste läraren vara självsäker i sin roll samt ha en pedagogisk kompetens i sin religionskunskapsundervisning, detta genom att vara opartisk och ha en neutral inställning gentemot alla religioner som tas upp i undervisningen.

1.3 Syfte och Frågeställningar

I en tidigare gjord litteraturstudie togs det upp vilka svårigheter och möjligheter som kan uppkomma med en mångreligiös religionskunskapsundervisning ur ett elevperspektiv (Salaheddine & Uzuner, 2014). Denna studie är en utveckling av litteraturstudien då syftet är att undersöka hur elever i årskurs 9 uppfattar ämnet religion, dess innehåll och arbetssätt. Syftet kommer att uppnås genom följande frågeställningar:

- Hur uppfattas religionskunskapsundervisningen ur ett elevperspektiv?
- Vilka delar inom religionskunskap anser eleverna vara väsentliga?
- Vilket eller vilka arbetssätt föredrar eleverna när det gäller religionskunskapsundervisning?

2. Metod

2.1 Datainsamlingsmetod

Denna studie kommer att innehålla en pilotstudie samt en enkätundersökning. Frågorna i enkäten är utformade efter studiens tre frågeställningar samt läroplanen för religionskunskap.

2.2 Pilotstudie

Inför detta examensarbete genomfördes en pilotstudie, detta för att testa om frågorna i enkäten var genomförbara. Fördelen med att genomföra en pilotstudie innan den riktiga studien är att forskaren kan se om deltagarna i undersökningen uppfattar frågorna på samma sätt som forskaren själv gör. Det finns även tillfälle för forskaren att få respons av deltagarna angående enkätens frågor och svarsalternativ för att kunna göra framtida justeringar (Eljertsson, 2005). Pilotstudien som genomfördes besvarades av 24 elever i en årskurs 8. Eleverna fick svara på enkätfrågor som handlade om religionskunskapsundervisningen i skolan och de behandlade elevernas tankar om undervisningens innehåll och arbetssätt.

2.3 Enkäter

Denna studie bygger på en kvantitativ forskningsmetod i form av enkäter. En kvantitativ forskningsmetod använder sig oftast av siffror vid mätning och analys (Bryman, 2011). Det är viktigt att syftet och frågeställningarna i studien avgör vilken forskningsmetod som ska användas. I denna studie kommer en kvantitativ forskningsmetod att användas på och i resultatet kommer data att redovisas i form av frekvenser och procent (Trost, 2012). Enkätundersökningen kommer att bestå av 21 frågor (Bilaga 3) både fler- och envalsfrågor

Tabell 1. Enkätundersökningens frågor med koppling till studiens frågor.

Frågeställning	Enkätfrågor
Hur uppfattas religionskunskapsundervisningen ur ett elevperspektiv?	2-7, 11
Vilka delar inom skolämnet religion anser eleverna vara väsentliga?	10, 13-17
Vilket eller vilka arbetssätt föredrar eleverna när det gäller religionskunskapsundervisningen?	8-9, 12, 18-19
Övriga frågor	1, 20-21

Frågorna i enkäten behandlar olika områden inom religionskunskap. Enkäten inleds med frågor som behandlar elevernas egna uppfattningar om religion samt vad de tycker om skolämnet religionskunskap, vidare ställs frågor om undervisningens innehåll och arbetssätt. Trost (2012) betonar hur viktigt det är att låta deltagarna även komma med egna kommentarer och synpunkter, därför fick deltagarna avslutningsvis möjlighet att fritt komma med egna kommentarer eller synpunkter angående undervisningen eller enkäten. Enkätens frågor utformades med inspiration av Jan Trosts bok *Enkätboken* (2012) och de var utformade på ett lättförståeligt språk för att minska risken att eleverna ska missuppfatta dem, detta är även viktigt för studiens reliabilitet (Bryman, 2011). Trost (2012) nämner även att det är viktigt att frågor i en enkät är formulerade på ett neutralt sätt och att det används grundläggande ord och begrepp eftersom det underlättar för deltagarna och ger undersökningen en trovärdighet.

Respondenternas svar framställs i resultatet i form av tabeller och stapeldiagram, dessa har även en beskrivande och analyserande text. Att framställa resultatet i både diagram och text är enligt Ejlertsson (2005) en mycket användbar metod för kvantitativa variabler eftersom resultatet blir mycket tydligt och enkelt att läsa av (Ejlertsson, 2005). För att eleverna skulle kunna svara på frågorna fick de en länk på Internet som gav de tillgång till enkäten. Detta sker elektroniskt via programmet Google Drive Formulär.

2.4 Urval

Tanken med studien var att ha ett urval på 60 personer men omständigheterna som rådde då gjorde det svårt att få tag på frivilliga deltagare. Detta resulterade i studien baserades på ett mindre urval än vad som önskades eftersom många skolor runt i Göteborg var fullt upptagna med nationella proven för årskurs 9. Det urvalet som studien baseras på är ett så kallat bekvämlighetsurval, med detta menas att respondenterna är personer som finns tillgängliga för forskaren. Det som är viktigt att tänka på när man valt denna urvalsstrategi är att respondenterna inte är representativa för alla elever i årskurs 9, studien uttalar sig enbart för eleverna i årskurs 9 på den skolan där undersökningen gjorts (Trost, 2012). Anledningen till att denna studies urval är elever i årskurs 9 är på grund av att de har haft hela grundskolans religionskunskapsundervisning och är mest lämpade för att ge bra data till mina frågeställningar.

2.5 Genomförande

För att kunna genomföra undersökningen skickades ett informationsmail till rektorerna på 30 skolor i Göteborg där studiens innehåll och syfte beskrevs (Bilaga 1). Av dessa 30 skolor var det en skola i Göteborgs förort som valde att låta sina elever delta i undersökningen. Rektorn på skolan vidarebefordrade mailet till klassläraren som sedan tog kontakt med mig. Genom denna kontakt kunde en tid för undersökningen bokas in. Undersökningen gjordes i två klasser med sammanlagt 44 elever. Alla elever som var närvarande vid undersökningstillfället valde att delta i undersökningen.

Innan respondenterna fick besvara enkäten så fick de muntlig samt skriftlig information (Bilaga 2). Eleverna fick information om studiens syfte och varför jag valt att skriva om religionskunskapsundervisning ur ett elevperspektiv. Det klargjordes även att studien är helt frivillig att delta i och att det är helt anonymt. Utöver elevernas anonymitet försäkrade jag även att skolans namn kommer att vara anonym samt att länken som eleverna använder för att gå in på enkäten inte kan spåras till någon specifik dator. Det stod även instruktioner om hur eleverna skulle gå tillväga för att kunna genomföra enkätundersökningen.

2.6 Analys

Sammanställningen av resultatet sker automatiskt via programmet Google Drive i form av tabeller och diagram. Vidare gjordes en analys av resultatet då jag hittade olika diskussions samband mellan olika variabler. Denna analys av resultatet gjordes manuellt, då det viktiga är att jämföra sambandet mellan olika variabler. I sammanställningen av resultatet fick jag plocka ut de variabler som var mest relevanta och intressanta för studien. Detta gjorde jag genom att titta på tabellerna och försöka hitta intressanta kopplingar. De variabler som valdes ut gjordes utifrån studiens syfte och frågeställningar.

2.7 Studiens trovärdighet

I detta avsnitt kommer det att diskuteras om studiens trovärdighet. Först kommer jag kort att definiera begreppen reliabilitet och validitet, därefter kommer det beskrivas hur denna studie förhåller sig till dessa två begrepp.

2.7.1 Reliabilitet

Som Bryman (2011) nämner så handlar reliabilitet om mätningens pålitlighet, följdriktighet och noggrannhet. Reliabiliteten är beroende på hur frågorna i enkäten är utformade, då de ska utformas på ett sätt så att respondenterna inte kan missuppfatta dem. Om frågorna är formulerade på ett dåligt sätt kan detta påverka data och därmed får undersökningen en låg reliabilitet (Ejlertsson, 2005).

2.7.2 Validitet

Begreppet validitet kan även kallas giltighet och mäter hur väl studien besvarar sitt syfte och sin frågeställning. Det är viktigt att svarsalternativen till frågorna är starkt kopplade till studiens syfte och undersökningsområde. Extern validitet handlar om att ett resultat även kan vara giltigt i andra sammanhang. Att en undersökning är pålitlig och trovärdig har också med dess validitet att göra. Ett sätt för att testa om både reliabiliteten och validiteten är hög är om resultatet blivit detsamma då exakt samma undersökning gjorts en andra gång. Om resultatet på

den andra undersökningen ger samma resultat som den första så har studien en hög pålitlighet och trovärdighet (Jacobsen, 2013).

2.7.3 Studiens reliabilitet och validitet

Denna studie är baserad på svar från 44 elever och har alltså inte underlag för att en generalisering ska kunna göras då urvalet är begränsat. Därmed har studien inte ett syfte att uppfylla extern validitet (Jacobsen, 2013). En generalisering är inte syftet med denna studie då urval och tid var två avgörande faktorer som inte kunde beaktas.

Denna studie har tagit hänsyn till att undvika användning av krångliga ord som kan bidra till att eleverna missuppfattar frågorna i enkäten. För att få högre reliabilitet, tydliggöra enkätfrågorna, undvika missuppfattningar och för att eleverna ska uppfatta frågorna på samma sätt som jag använde jag enkla satser med begripliga ord (Trost, 2012). Sammanställningen av resultatet har gjorts automatiskt vilket också höjer tillförlitligheten då felbedömning av data undviks. Varje elev som deltog i undersökningen fick informationen om att genomföra undersökningen enskilt, på grund av att de inte skulle påverka varandra vilket kan påverka resultatet i form av missvisande data samt påverka studiens validitet. Undersökningen valdes att göras på elever i nionde klass i syfte till att öka validiteten. En ökning av validiteten sker då det är en årskurs som har tagit del av hela grundskolans religionskunskapsundervisning, vilket ger studien data som täcker hela grundskolans studietid.

2.8 Bortfall

Begreppet bortfall brukar förekomma när man gör vetenskapliga undersökningar. Bortfall i undersökningar förekommer då individer väljer att inte delta i undersökningen eller att samtliga respondenter väljer att inte svara på alla frågor (Eljertsson, 2005). Denna studie har inget internt bortfall eftersom alla deltagare svarat på alla frågor, dock har studien ett externt bortfall på ca 4 % då två elever var frånvarande vid tillfället då undersökningen gjordes.

2.9 Etiska ställningstaganden

När en undersökning genomförs är det viktigt att man som forskare tar hänsyn till etiska aspekter. I detta avsnitt kommer det att tas upp fyra huvudkrav från vetenskapsrådet (2002) som denna studie tagit hänsyn till och som ska skydda individerna som väljer att delta i undersökningen. Dessa krav kallas informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att undersökaren måste informera deltagarna om vad studien handlar om samt studiens syfte. Deltagarna ska förstå att deras deltagande är frivilligt och att de när som helst får välja att avbryta sitt deltagande. Denna studie har tagit hänsyn till informationskravet i form av att rektorer, lärare och elever fått brev skickat där det tydligt står om studiens syfte, att det är ett frivilligt deltagande samt om deltagarnas anonymitet. För att en undersökning ska kunna göras måste deltagarna ge forskaren sitt samtycke. Är deltagarna under 15 år och undersökningen etiskt känslig får samtycket hämtas från deras vårdnadshavare. I denna studie bedöms inte frågorna som privata eller etiskt känsliga och då räcker det med enligt vetenskapsrådet (2002) att hämta samtycke från företrädare för deltagarna, i detta fall deras lärare. I denna studie inhämtades samtycke i det första ledet av rektorn och läraren och i det andra ledet av eleverna (deltagarna). En annan aspekt i samtyckekravet är att deltagarna självständigt får bestämma om sitt deltagande, alltså om de ska vara med, hur länge de

ska vara med och på vilka villkor de ska vara med. Om en deltagare väljer att avbryta sin medverkan så får inte forskaren komma med olämplig påtryckning eller påverkan. Detta var jag mycket tydlig med när jag informerade eleverna om studien.

Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter om deltagarna ska skyddas samt att deras personuppgifter ska förvaras säkert så att obehöriga inte kan ta del av dem. Detta menas att utomstående personer inte skall kunna identifiera deltagarna genom att ta del av studien. Genom att studien inte innehöll känsliga eller personliga frågor i kombination med att den genomfördes på Internet uppfyller studien kravet på konfidentialitet. Nyttjandekravet innebär att de uppgifter man fått in av deltagarna endast får användas för forsknings syfte. De forskningsresultat som samlas in får inte användas felaktigt emot deltagarna. Detta klargjordes muntligt och skriftligt för alla deltagare innan studien genomfördes.

3. Resultat

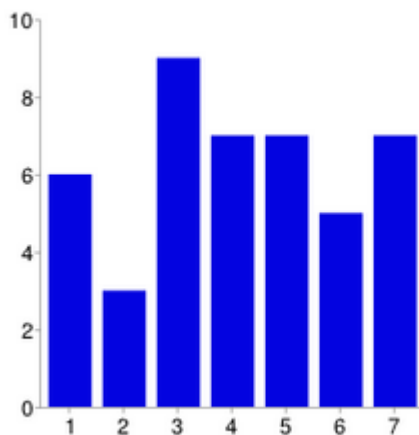
Elevernas svar på enkätundersökningen kommer att presenteras i detta avsnitt. Resultatet kategoriseras i tre rubriker som också är studiens frågeställningar. Elevernas svar presenteras i procent och i en analyserad form, där kopplingar mellan olika variabler sker.

3.1 Hur uppfattas religionskunskapsundervisningen ur ett elevperspektiv?

Eleverna har fått svara på olika frågor som behandlar deras uppfattning om religionskunskapsundervisningen. De har fått ta ställning till frågor om hur intressant religionskunskap är samt om de uppfattar att ämnets undervisning är bra. Eleverna har även fått svara på frågor om hur viktig religionskunskap är samt om samtal kring religionskunskap framkommer bland kompiskretsen. Dessutom har eleverna fått ta ställning till varifrån den bästa kunskapen om religion kommer.

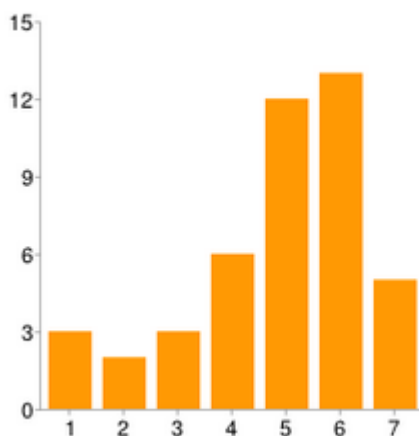
Figur 1. Resultat på frågorna där eleverna har fått ta ställning till om religionskunskap är intressant och bra.

2. "Religionskunskap intresserar mig"

1	6	13.6 %
2	3	6.8 %
3	9	20.5 %
4	7	15.9 %
5	7	15.9 %
6	5	11.4 %
7	7	15.9 %

3. "Den undervisning jag får i religionskunskap är bra"

1	3	6.8 %
2	2	4.5 %
3	3	6.8 %
4	6	13.6 %
5	12	27.3 %
6	13	29.5 %
7	5	11.4 %

Eleverna har fått ta ställning till om de tycker att religionskunskap är intressant och bra. Respondenterna har fått svara på en skala 1-7, där 1 står för stämmer inte alls och 7 står för stämmer helt. Det första diagrammet visar en jämn fördelning mellan svarsalternativen angående frågan "religionskunskap intresserar mig". Det som är utmärkande är att 20,5 % av respondenterna har markerat en 3:a, detta tyder på att religionskunskapen inte intresserar dem så mycket. Svarsalternativen 1 och 2 utgör 20,4 % av eleverna och visar att skolämnet är helt ointressant för dem. Hela 43,2 % av respondenterna markerade svarsalternativen 5, 6 eller 7 och detta tyder på att dessa elever tycker att skolämnet religion är intressant. De som markerade en 4:a utgjorde 15,9% av respondenterna, vilket kan i detta fall betyda att de inte har någon åsikt angående den frågan. Sammanfattningsvis visar detta att skolämnet religion är intressant för närmare hälften av eleverna, medan även en stor del anser det som ointressant. Det andra diagrammet visar att respondenterna tycker att undervisningen i religionskunskap är bra. Figuren visar att 68,2 % av respondenterna som markerat 5, 6 eller 7 tycker att undervisningen är bra, medans 18,1 % (de som markerat 1, 2 eller 3) tycker att undervisningen inte är tillräcklig. Resten av respondenterna 13,6 % tyckte varken eller i den frågan.

När resultatet sammanställdes manuellt visade det sig att några av de elever som tyckte att religionskunskap intresserar dem även har svarat att undervisningen i religionskunskap inte var tillräckligt bra. Trots detta tyckte majoriteten av respondenterna att undervisningen i skolan är bra. Det syntes även att några av de elever som ansåg att undervisningen var ointressant (Figur 1) ändå tycker att undervisningen i religionskunskap är bra.

Figur 2. Resultat på elevernas svar om hur viktigt religionskunskap tycks vara.

Eleverna har fått svara på om de tycker att skolämnet religion är viktigt i skolan. Här fick de också en skala mellan 1-7, där 1 stämmer inte alls och 7 stämmer helt. I denna figur kan jag snabbt se att majoriteten av eleverna tycker att religionskunskap är viktigt i skolan. Hela 59,1% av respondenterna (svarsalternativ 5, 6 och 7) tycker att religionskunskap är viktigt i skolan, medans 29,5% inte håller med (svarsalternativ 1, 2 och 3). 11,4% av respondenterna markerade svarsalternativ 4, vilket kan betyda att de har en neutral inställning till hur viktigt ämnet är i skolan.

I den manuella sammanställningen av resultatet kunde jag se att några av eleverna anser att undervisningen i religionskunskap är ointressant och att den inte är bra (Figur 1), trots detta anser ändå de flesta av dem att skolämnet religionskunskap är viktigt i skolan (Figur 2).

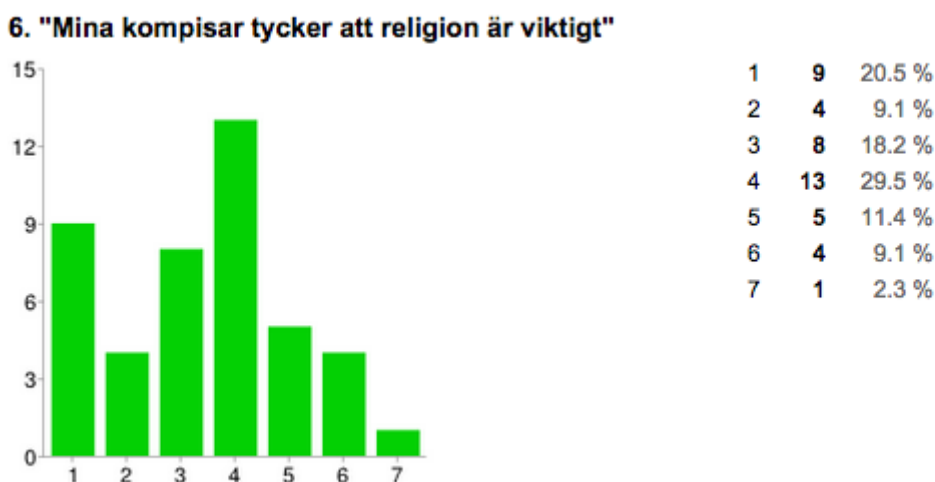

Figur 3. Elevernas svar på påståendet om hur ofta religion pratas bland kompisar.

När det gäller frågan "Jag och mina kompisar pratar ofta om religion" noterar jag snabbt att majoriteten av respondenterna inte pratar med sina kompisar om religion. Svartalternativen till denna fråga är utformade i skala 1-7 där 1 betyder stämmer inte alls och 7 betyder stämmer helt. I denna figur ser jag att 61,3% (svartalternativ 1 och 2) lutar sig mot att påståendet inte stämmer alls. Vidare visar det sig att 34,1% (svartalternativ 3 och 4) av eleverna sällan pratar med sina kompisar om religion. Att påståendet stämmer tycker endast 4,5 % av respondenterna.

Figur 4. Resultat på hur viktigt ens kompisar tycker religion är.

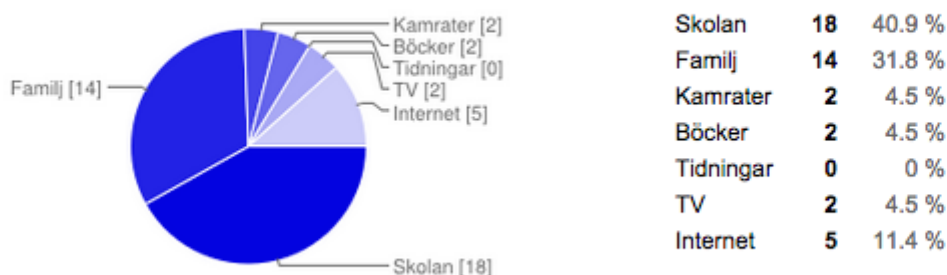
I denna fråga fick eleverna ta ställning till om de tror att deras kompisar tycker att religion är viktigt. Även här har de fått en skala mellan 1-7 som svartalternativ. 1 står för stämmer inte alls och 7 står för stämmer helt. Figuren visar att majoriteten av respondenterna 29,5% (svartalternativ 4, som kan översättas till varken eller), tror att deras kompisar har en neutral syn på religion. Trots detta har majoriteten av respondenterna 47,8% markerat att påståendet inte stämmer (svartalternativ 1, 2 och 3). De som tycker att påståendet stämmer motsvarar 23,8%

av respondenterna (svarsalternativ 5, 6 och 7). Sammanfattningsvis kan jag i figuren se att detta påstående inte stämmer enligt eleverna.

Det som är intressant att uppmärksamma efter att ha tittat på figur 2, 3 och 4 är att majoriteten av eleverna tycker att skolämnet religion är viktigt i skolan, dock så tror de inte att deras kompisar tycker att religion är viktigt och pratar inte heller med varandra om religion. Dessa tre figurer är intressanta att uppmärksamma då jag kan se att eleverna är intresserade av religion och att de tycker att det är viktigt att ha i skolan, men i figur 3 och 4 kan jag se att undervisningen inte ger eleverna tillräckligt med möjligheter att interagera med varandra och därför gör de inte heller det bland sin kompisrets.

Figur 5. Resultat på elevernas på frågan där de fick ta ställning till var den bästa kunskapen de tycker att de får gällande religion.

7. Varifrån tycker du den bästa kunskapen om religion i allmänhet kommer?

Efter att eleverna fått ta ställning till vad de tycker om religionskunskapen i skolan, har de fått svara på vad den bästa kunskapen om religion i allmänhet kommer ifrån. Eleverna fick olika svarsalternativ och de kunde välja mer än ett alternativ. De största kunskapskällorna om religion är skolan 40,9% och hemmet 31,8%. 11,4% av eleverna har angett Internet som sin bästa kunskapskälla om religion. Sedan har svarsalternativen kamrater, böcker och TV fått 4,5 % vardera.

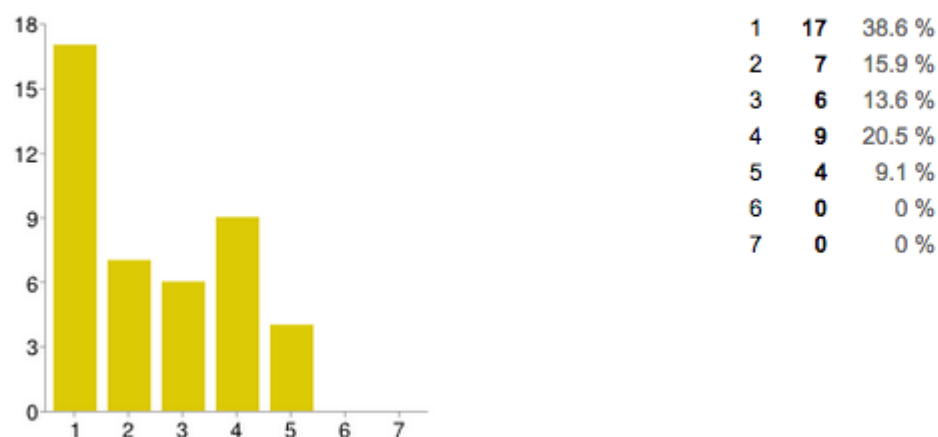
Att skolan är där den bästa kunskapskällan enligt eleverna tyder på att skolan är en viktig del i elevernas utveckling och kunskaper om religion som i sin tur kommer få eleverna att utvecklas till att kunna anpassa sig och kommunicera med andra i vårt samhälle.

3.2 Vilka delar inom religionskunskap anser eleverna vara väsentliga?

Eleverna har fått ta ställning till frågor gällande religionsundervisningens innehåll. De har bland annat fått svara på frågor om vilka innehåll som förekommer samt om det fanns något/några områden om inte förekom. De har även fått svara på frågor om huruvida delaktiga de var i innehållsplaneringen inför undervisningen.

Figur 6. Resultat på elevernas svar på frågan om eleverna fick vara med och planera innehållet inför religionsundervisningen.

10. "Inför religionskunskapsundervisningen fick vi elever vara med att planera innehållet"

Eleverna har fått ta ställning till påståendet "Inför religionskunskapsundervisningen fick vi elever vara med och planera innehållet". På denna fråga har de också fått en skala mellan 1-7 som svarsalternativ. 1 står för stämmer inte alls och 7 som står för stämmer helt. Figuren visar att majoriteten av eleverna 38,6% inte tycker att påståendet stämmer. De elever som valde svarsalternativ 2 och 3 var 29,5%. Sammanlagt har 29,6% av eleverna kryssat för alternativ 4 och 5, vilket tyder på att de i viss mån fått vara med och planera. Ingen har svarat på att påståendet delvis stämmer eller stämmer helt då ingen markerat varken svaralternativ 6 och 7. Sammanfattningsvis anser de flesta eleverna att de inte fått vara med och planera innehållet för religionskunskap.

Figur 7. Elevernas svar på vilka områden som togs upp i undervisningen. Flervals fråga.

14. Undervisningens innehåll.

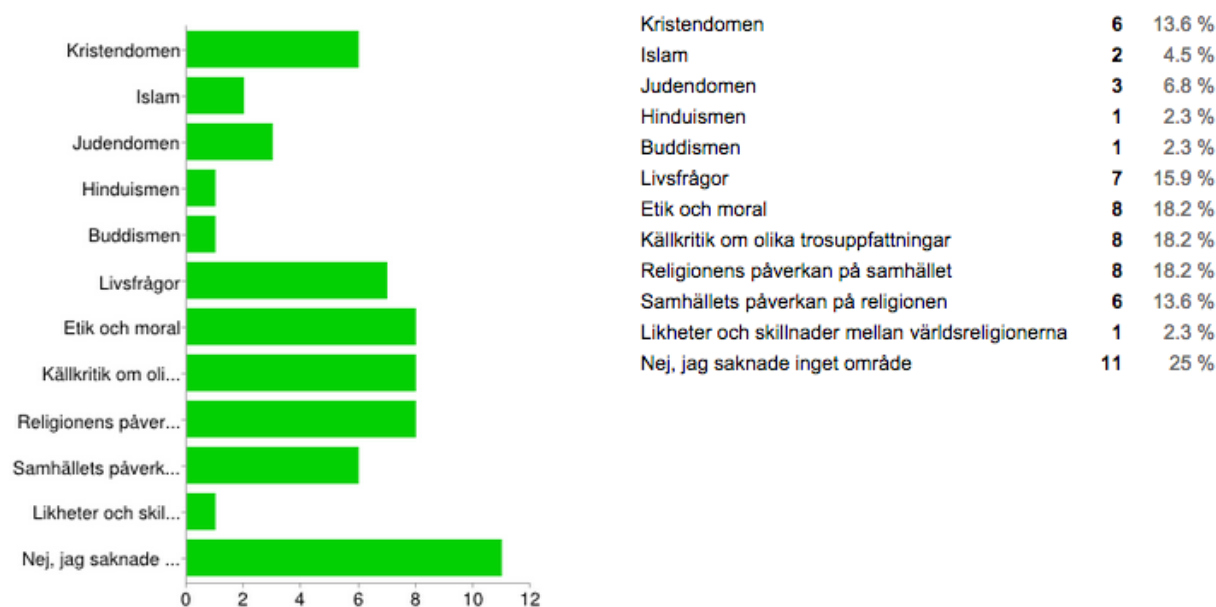

Eleverna har fått kryssa i de områden som togs upp i undervisningen. De fick angivna svarsalternativ och det var möjligt att kryssa i flera alternativ. Figuren visar att de vanligaste områdena som förekommer är de fem världsreligionerna, likheter och skillnader mellan religionerna samt religionens påverkan på samhället. Det som togs minst upp i undervisningen enligt eleverna är livsfrågor, etik och moral, källkritik om olika trosuppfattningar och samhällets påverkan på religionen.

Figuren visar att alla svarsalternativ tas upp i undervisningen vilket också överensstämmer med läroplanen (2011). Den visar också att fler elever anser att vissa områden tas upp mer än andra. Om man tittar på tidigare forskning som nämnts i denna studie så ser man också att eleverna där är överens om att exempelvis världsreligionerna tas upp i undervisningen, medans inte lika många håller med om att livsfrågor och likheter-och skillnader mellan religionerna tas upp lika mycket.

Figur 8. Resultat på elevernas svar på om det fanns något område som saknades. Flervalsfråga.

17. Saknade du något område som inte togs upp i undervisningens innehåll, i så fall vilket/vilka?

Eleverna har fått ta ställning till om något av dessa områden saknades i undervisningen. Här har eleverna även fått kryssa i flera svar. Figuren visar tydligt att de områden som eleverna saknar mest i undervisningen och som fått en jämn fördelning är livsfrågor, etik och moral, källkritik av olika trosuppfattningar, religionens påverkan på samhället samt samhällets påverkan på religionen. Figuren visar också att 13,6% av eleverna tycker att kristendomen inte tas upp i undervisningen. Eftersom jag tydligt kan se i figur 9 att kristendomen tagits upp i undervisningen så kan jag även anta att dessa 13,6% av eleverna menar att specifika delar inom kristendomen inte tagits upp.

Som tidigare nämnt ser jag att livsfrågor, etik och moral, källkritik om olika trosuppfattningar, religionens påverkan på samhället samt samhällets påverkan på religionen saknas i undervisningen. Med detta sagt kan de elever som tycker att exempelvis kristendomen inte tagits upp i undervisningen mena att dessa områden som nämns ovan inte tagits upp inom religionen.

I figur 6 visar det sig att majoriteten av eleverna tycker att de inte har fått vara med och planera innehåller i undervisningen. Här kan jag se en tendens att om eleverna blir mer delaktiga så kommer även fler områden i undervisningen att behandlas eftersom läraren blir medveten om vad eleverna anser är intressant att gå igenom.

3.3 Vilket eller vilka arbetsätt föredrar eleverna när det gäller religionskunskapsundervisning?

Eleverna har fått ta ställning till frågor gällande religionskunskapsundervisningens arbetsätt. Eleverna har bland annat fått svara på frågor om vilket/vilka arbetsätt som förekommer samt vilka arbetsätt som de tycker passar bäst gällande religionskunskap. De har även fått svara på frågor om huruvida delaktiga de fått vara i planeringen om arbetsättet.

Figur 9. Resultat på frågan om eleverna fått reflektera över sig själva, sitt liv och sin omgivning.

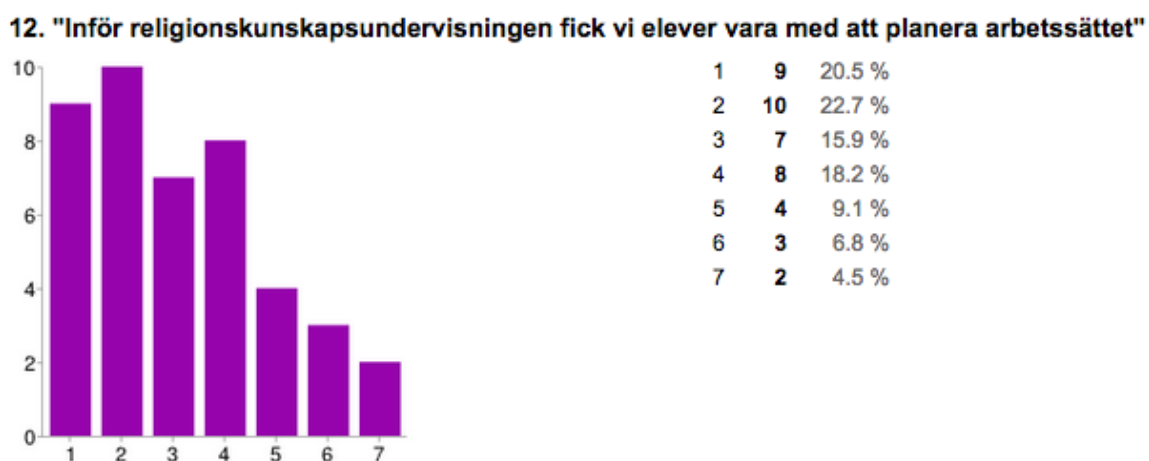
Eleverna har fått ta ställning till om undervisningen ger de tillfälle att utveckla förmågan att förstå och reflektera över sig själv, sitt liv och sin omgivning. På denna fråga har de också fått en skala mellan 1-7 som svarsalternativ. 1 står för stämmer inte alls och 7 som står för stämmer helt. Figuren visar att 38,6% (svarsalternativ 5, 6 och 7) tycker att påståendet stämmer, alltså att de får göra detta i undervisningen. Att påståendet inte stämmer syns också i figuren då 27,3% av eleverna anser detta (svarsalternativ 1, 2 och 3). Figuren visar även att 31,8% av eleverna har markerat svarsalternativ 4, som kan tolkas att de i viss mån håller med påståendet men att det inte läggs tillräckligt med tid på det.

Figur 10. Elevernas svar på om de fått tillfälle att diskutera varandras åsikter gällande religion.

Eleverna har fått ta ställning till påståendet "Undervisningen har gett mig tillfälle att diskutera mina och andras åsikter om frågor som rör religion". På denna fråga har de fått en skala mellan 1-7 som svarsalternativ. 1 står för stämmer inte alls och 7 står för stämmer helt. Resultatet är ganska jämt fördelat mellan svarsalternativen och visar att majoriteten av eleverna 54,5% (svarsalternativ 5, 6 och 7) tycker att de får tillfälle att diskutera det i undervisningen.

Figur 11. Elevernas svar på om de fick vara med och planera arbetsättet inför religionskunskapsundervisningen.

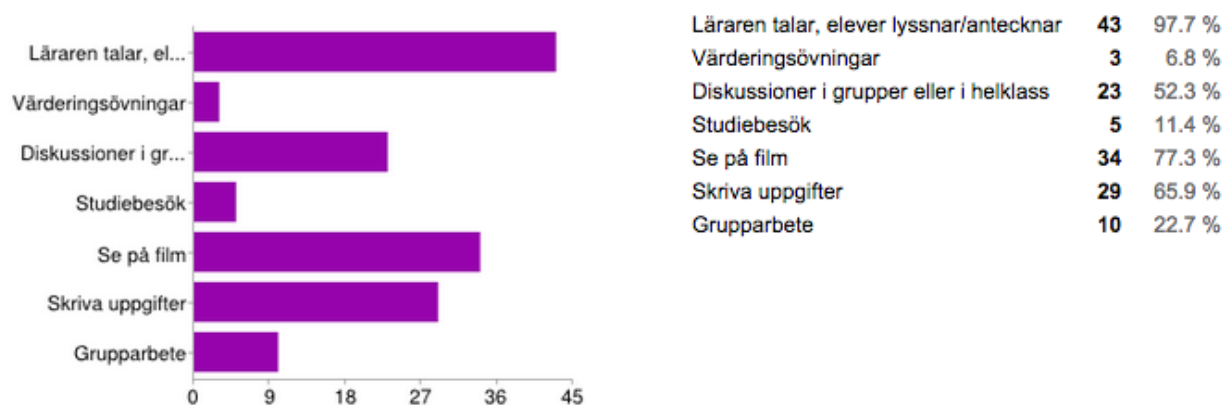

Eleverna har fått ta ställning till påståendet "Inför religionskunskapsundervisningen fick vi elever vara med att planera arbetsättet". På denna fråga har de också fått en skala mellan 1-7 som svarsalternativ. 1 står för stämmer inte alls och 7 står för stämmer helt. Här ser jag att majoriteten av eleverna inte tycker att påståendet stämmer alls 43,2% (svarsalternativ 1 och 2). De elever som valde svarsalternativ 3 var 15,9%. Sammanlagt har 27,3% av eleverna kryssat för alternativ 4 och 5, vilket tyder på att de någon gång eller i viss mån fått vara med och planera arbetsättet. Att påståendet delvis stämmer eller stämmer helt tycker 11,3% då de markerat svarsalternativ 6 och 7. Sammanfattningsvis anser de flesta eleverna att de inte fått vara med och planera arbetsättet inför religionskunskapsundervisningen.

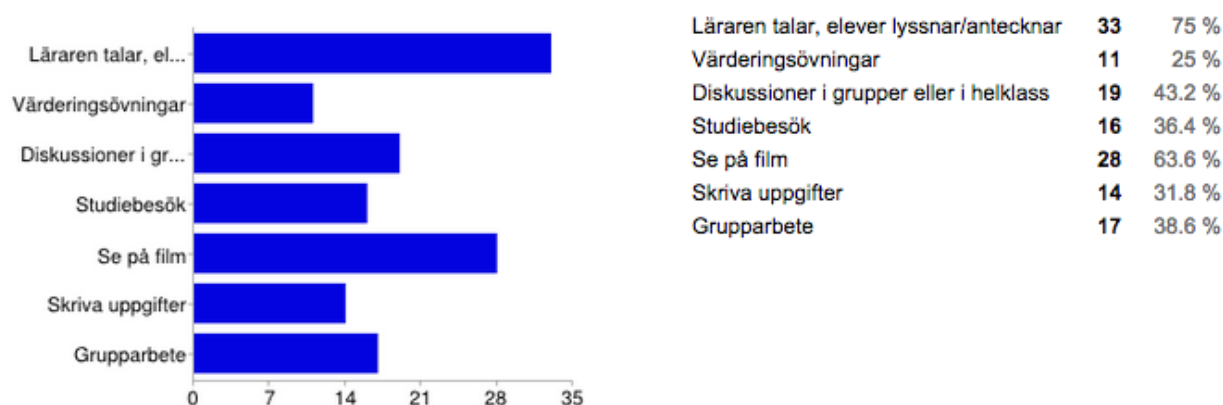
Trots att eleverna anser att de inte får vara med och planera arbetssättet inför religionskunskapsundervisningen (Figur 11) så visar figur 9 och 10 att eleverna ändå får möjligheten att diskutera med varandra om frågor som rör religion. Detta visar att arbetssättet i undervisningen förhåller sig till läroplanen (2011).

Figur 12. Resultat på elevernas svar på vilka arbetssätt som förekommer i religionskunskapsundervisningen samt vilka arbetssätt som eleverna föredrar.

18. Vilka arbetssätt använder ni i undervisningen?

19. Vilket/vilka arbetssätt tycker du passar bäst för religionskunskapsundervisningen?

Eleverna har fått besvara frågorna “Vilka arbetssätt använder ni i undervisningen?” samt “Vilket/vilka arbetssätt tycker du passar bäst för religionskunskapsundervisningen?”. Eleverna har fått ett antal givna alternativ att gå efter. I båda figurerna visar det sig att det första svarsalternativet: “läraren talar, elever lyssnar/antecknar har en majoritet bland eleverna. Detta kan bero på att de är vana vid det arbetssättet och därmed tycker det är det bästa.

I den första tabellen är diskussioner i grupper eller i helklass, se på film och skriva uppgifter de arbetssätt som används mest efter arbetssättet “läraren talar, elever lyssnar antecknar”. I den andra figuren visar det sig att eleverna tycker att undervisningen borde ha mer varierande arbetssätt än de som används. De arbetssätt som önskas mer av är värderingsövningar, studiebesök och grupparbeten, alltså vill eleverna att arbetssätten i undervisningen ska vara mer grupporienterade.

I figur 2 visar det sig att eleverna tycker att skolämnet religionskunskap är viktigt i skolan, men i figur 3 och 4 visar det att majoriteten av eleverna inte pratar om religion med sina kompisar och att de tror att deras kompisar tycker religion är oviktigt. I denna figur (figur12) ser jag att majoriteten vill ha arbetssätt i undervisningen som medför att de i grupp diskuterar olika frågor samt är aktiva tillsammans. Detta visar att eleverna har ett behov av att prata om religion med sina kamrater.

4. Slutdiskussion

I detta avsnitt kommer en slutdiskussion. Den kommer först att inledas med en kort metoddiskussion där val av metod diskuteras kritiskt. Vidare kommer en diskussion av resultatet där studiens syfte/frågeställningar och teori/tidigare forskning ställs mot de resultat som tagits upp. Avslutningsvis presenteras förslag på vidare forskning.

4.1 Metoddiskussion

Den kvantitativa forskningsdesign som studien baseras på har några svaga sidor som bör uppmärksammas. Efter en sammanställning av data var det tydligt att studien inte var av komplex karaktär eftersom det inte funnits utrymme för fördjupning då det inte går att ha för komplicerade frågor och inte heller utrymme för några spontana följdfrågor eftersom studien är avsatt att behandla ett större urval (Jacobsen 2013). Enligt Eljertsson (2005) är det därför viktigt att lägga ner mycket tid vid utformning av enkäten med dess frågor och svarsalternativ för att behärska de svårigheter som tagits upp. Enkäten som studien baseras på genomsyras av förutbestämda frågor och svarsalternativ, med andra ord begränsar den möjligheten för mig som forskare att få en fullständig data då respondenterna inte kan ge ytterligare information som inte tillhör enkäten samt reflektera kring frågorna (Jacobsen 2013). En vanlig nackdel är att enkätundersökningar ger bortfall eftersom respondenterna väljer att inte delta, avbryta sitt deltagande eller att de inte svarar på alla frågor. Det går inte att veta i förväg hur bortfallet kommer att se ut. Med intervjuer så vet man som forskare om det kommer bli ett bortfall och kan då boka in en ny intervju (Eljertsson, 2005).

Det finns dock odiskutabla fördelar med en kvantitativ metod. Denna studie kunde tack vare en kvantitativ metod göras på ett större urval, vilket betyder att jag i denna studie kan med säkerhet säga vad alla elever i årskurs 9 på en specifik skola tycker om religionskunskapsundervisningen. En annan fördel med enkäter är att respondenterna får i lugn och ro titta igenom frågorna och tänka igenom vilket svar som passar bäst. När en enkät ska besvaras sker detta i form av ett enkät formulär, det vill säga att alla frågor och svarsalternativ är formulerade på samma sätt för alla respondenter, detta ger i sin tur lättolkande resultat. En annan fördel med att denna studie använt sig av en enkätundersökning är att den så kallade intervjuareffekten har uteslutits, med detta menas att respondenten under en intervju på ett eller annat sätt kan påverkas av intervjuarens sätt att ställa frågor eller följdfrågor, och detta kan inte ske med enkäter (Eljertsson, 2005).

4.2 Diskussion av resultat

Denna undersökning visar ett resultat som tyder på att de berörda eleverna har ett stort intresse för religionskunskap, men innehållet som framställs i undervisningen stämmer inte fullständigt överens med det innehåll som eleverna önskar. De områden som eleverna anser att undervisningen ska innehålla mer av är livsfrågor, etik och moral, källkritik av olika trosuppfattningar, religionens påverkan på samhället, samhällets påverkan på religionen samt likheter och skillnader mellan religionerna. Resultatet visar också att några av de berörda eleverna anser att exempelvis kristendomen saknas i undervisningen. Efter en sammanställning av resultatet så kan jag dra slutsatsen att de elever som anser att kristendomen saknas i undervisningen menar att specifika områden inom religionen saknas, som exempelvis livsfrågor. Resultatet visade också att många av eleverna tycker att ämnet är ointressant för dem, men trots detta visade resultatet att de flesta tycker att det är ett viktigt ämne i skolan. Majoriteten av eleverna tycker också att skolan är den bästa kunskapskällan gällande religion, trots att många av dessa elever anser att undervisningen är ointressant och att ämnet inte är så viktigt i skolan.

Utifrån resultatet av enkäterna visar det sig att majoriteten av respondenterna anser att skolämnet religionskunskap är ett viktigt ämne i skolan och att den undervisning de får är bra. Ändå visar resultatet att många av eleverna tycker att ämnet inte intresserar dem så mycket. Varför religionskunskap är ointressant för många elever kan relateras tillbaka det som Thalén (2006) nämner i sin text, att undervisningen inte behandlar områden som relaterar till elevernas liv och erfarenheter. Som framtida religionskunskapslärare anser jag att denna kunskap är viktig att bära med. Det är viktigt att planera undervisningen utifrån elevernas erfarenheter för att nå ut till eleverna samt för att få chansen att belysa vikten av förståelsen för religion i vårt samhälle och att få möjligheter att samspele i klassrummet. Detta för att möjliggöra framtida samspel med individer i samhället. I samspelet är det legitimt att lyfta fram likheter mellan religioner, detta för att öka en förståelse om allas lika värde.

Närmare hälften av respondenterna anser att religionskunskap är intressant, men ändå visade resultatet att eleverna inte pratar om religion med sina kompisar och att de inte heller tror att religion är viktigt för dem. Utifrån dessa aspekter har en slutsats dragits som tyder på att skolan spelar en mycket stor roll när det gäller kunskaper om religion. En orsak till att de inte pratar om religion med varandra kan vara att undervisningen inte ger eleverna tillräckligt med utrymme att interagera med varandra och därför skapar inte eleverna en vana att diskutera olika religiösa frågor med varandra. Att ha kunskaper om andra religioner är viktigt för att minska fördomar i samhället. Löfstedt (2011) nämner att det blir enklare att förstå andra människors traditioner, matregler och bärandet av religiösa symboler om man har kunskaper om religion.

Konflikter som uppstår mellan individer med olika bakgrund tyder oftast på okunskap och brist på förståelse. I våra mångkulturella skolor där elever med bakgrund från olika delar av världen bär med sig ett bagage med olika etniska och religiösa tillhörigheter kan konflikter lätt förekomma. Klyftor mellan olika grupper på en skola kan därmed uppstå, där tankar, värderingar och tyckanden kring frågor som rör religion skiljer sig åt. Detta resulterar i att elever ser olikheter hos varandra, vilket kan utspela sig genom exkludering av elever som inte är välkomna i den homogena gruppen. Vissa elever kommer minnas klassrummet, skolgården och matsalen som platser förknippade med obehagkänslor och diskriminering och detta vill jag motverka i mitt framtida yrke som lärare. Jag har fått chansen att vara klassföreståndare i en mångkulturell klass och mitt klassrum skall vara en trygghet för mina elever där de ska kunna känna att etnicitet och religiöstillhörighet inte är någon barriär mellan dem. Alla ska ses

som jämlika individer som inte definieras av stereotypa föreställningar och att de med sina olikheter kan hjälpa varandra och skapa en miljö där de lär sig av varandra och att synliggöra likheterna mellan elevernas livsåskådningar.

Olikheterna mellan dem kommer också att komma på tal och här gäller det låta eleverna bli medvetna om dem och prata om dem så att de också kan acceptera dem. Som Franck (2011) nämner så måste individen vara medveten och ha kunskaper om andra i sin omgivning eftersom detta skapar ömsesidig respekt samt inspiration för egna ståndpunkter. Alltså lär vi människor oss av varandra i interaktion med andra. Därför är det viktigt att skolan ger eleverna denna möjlighet i tidig ålder för att de ska kunna utvecklas till att bli demokratiska medborgare med förståelse för andra. Jag ser mina elever som en stor tillgång i arbetet mot ett demokratiskt samhälle. Genom att i klassen arbeta för att uppnå detta kan man arbeta med exempelvis värdegrundsövningar för att tillsammans komma närmare målet att motverka utanförskap bland elever.

Undervisningen ska ge eleverna möjligheten att förstå och reflektera över sig själva, sitt liv och sin omgivning i interaktion med andra (Skolverket, 2011). Detta tar även tidigare forskning upp då berörda elever i en studie skriven av Miller och McKenna anser att det är viktigt att undervisningen ger dem möjlighet att ställa frågor och delta i diskussioner, detta för att kunna få bättre förståelse för sitt eget tänkande men även andras sätt att tänka (Miller & McKenna, 2011). Detta anser jag är en bidragande faktor för skapa ett icke segregerat demokratisk samhälle som är fritt från konflikter och stereotypa föreställningar mellan individer.

De arbetssätt som tas upp i undervisningen och det som eleverna själva tycker passar in i undervisningen stämmer bra överens. Att läraren pratar och elever lyssnar/antecknar är det svarsalternativ som eleverna tycker stämmer bäst på frågorna: *vilket arbetssätt som används i undervisningen och vilket arbetssätt som passar bäst* (Figur 12). Detta kan bero på att eleverna är vana vid just detta arbetssätt och därför anser de också att det är passande. De är inte medvetna om andra sätt och kan då inte heller uttala sig om dessa eller föredra dem. Resultatet visar dock att de berörda eleverna önskar mer grupporienterade arbetssätt i undervisningen (Figur 12), alltså har eleverna ett behov av att prata om olika frågor som rör religion och livsfrågor med varandra, vilket betyder att det krävs mer av det i undervisningen. Detta för att eleverna ska kunna bli medvetna om varandras tankar. Att använda sig av det ovan nämnda arbetssättet medför att eleverna inte lär sig att diskutera om religion med andra, som då får som resultat av att eleverna inte pratar om religion med sina kompisar. Deras önskan av mer grupporienterade arbetssätt visar också att de är i stort behov av att prata om religion med varandra (Figur 3 & 4). Det som är viktigast är att integrera olika områden i undervisningen med olika arbetssätt. Om undervisningen varierar, blir eleverna mer motiverade och förväntansfulla då undervisningen är oförutsägbar.

I min framtida roll som lärare vill jag ha varierande arbetssätt i min religionskunskapsundervisning eftersom alla områden som ska behandlas är olika och kräver olika sätt för att arbeta med. När det gäller faktabaserade områden kan jag hålla med om att arbetssättet *läraren talar, elever antecknar/lyssnar* är relevant då eleverna behöver förkunskaper om vissa områden, och kan sedan kompletteras med filmvisning eller studiebesök. Ska vi i klassen arbeta med livsfrågor eller etik och moral så är diskussioner i grupp och värderingsövningar mer lämpliga. Som det även nämns i Von Brömssens studie så kan det uppkomma spänningar under diskussioner eftersom många elever har olika uppfattningar och åsikter i frågor som rör religion (Von Brömssen, 2003) och därför är det viktigt eleverna lär sig att kommunicera med varandra på

ett respektfullt sätt för att hitta likheter mellan varandra och därmed skapa en gemenskap. Moulin (2011) visar hur viktigt det är att läraren är stark i sitt ledarskap för att diskussioner i klassrummet inte ska gå över styr och leda till negativa konsekvenser i form av diskriminering. Eftersom det finns många elever med starka åsikter gällande religion är det viktigt att jag som lärare under diskussionstillfällena leder diskussionerna och sätter en tydlig gräns.

Som skolverket (2011) nämner ska undervisningen ge eleverna möjlighet att öka sin förståelse för andra människors sätt att tänka och leva. Detta sker i klassrummet genom att eleverna bland annat får delta i diskussioner där de delar med sig av varandras ståndpunkter samt diskuterar dem, vilket skapar en nyfikenhet hos eleverna kring hur andra människor lever och tänker. Det som är legitimt i detta arbetssätt är att jag som lärare styr diskussionerna för att undvika yttranden av diskriminering. Min uppgift ska även vara att lyfta fram de diskussionsområden som visar på likheter mellan olika livsåskådningar. Körs & Knauth (2011) skriver i sin studie att elever tar till sig det läraren säger och påverkas av lärarens förhållningssätt och syn på olika religioner, därför är det viktigt att jag som lärare tänker på hur jag uttrycker mig i klassrummet och att jag är neutral och opartisk när det gäller synen på olika religioner.

En bra undervisning ska ha en varierande struktur och använda sig av många olika arbetssätt för att eleverna ska kunna utveckla sina förmågor. Von Brömssen (2003) understryker i sin studie att elever får bättre förståelse och respekt för varandra om undervisningen är varierande och detta kan ske genom exempelvis att man har diskussioner i grupp eller helklass, ser på film och går på studiebesök. Dessa tre aspekter önskade även eleverna i denna studie mer av (Figur 12). Undersökningen visar att undervisningen i religion tar upp de flesta områden som ska behandlas, dock vissa områden mer än andra. Resultatet visar att de fem världsreligionerna tar stor plats i undervisningen, vilket också stämmer överens med läroplanen (2011). Utifrån frågan om vad eleverna saknar i undervisningen är det en stor majoritet som tycker att livsfrågor, etik och moral, källkritik om olika trosuppfattningar, religionens påverkan på samhället samt samhällets påverkan på religionen kunde ta mer utrymme i undervisningen. Varför just dessa områden saknas i undervisningen kan diskuteras. De områden som saknas är områden som kräver att elever får ha debatter och diskussioner, vilket kan skrämman många lärare då de inte är säkra i sitt ledarskap. Det är viktigt att även dessa områden integreras i undervisningen, detta på grund av att eleverna ska kunna bli medvetna om varför vårt samhälle ser ut som det gör samt bli medvetna om människors tänkande och agerande.

När man i undervisningen behandlar en religion är det viktigt att även få med andra aspekter än bara faktadelen. Det är även viktigt att kunna diskutera frågor om livet, etik och moral samt hur religionen påverkar samhället och tvärtom. Detta för att på olika sätt förstå hur världen ser ut och varför det är viktigt med religionskunskap. Genom att ha en varierande undervisning kan eleverna bli medvetna om hur det ser ut i andra delar av världen. Det är väldigt viktigt att eleverna får kunskaper om hur religionen kan påverka samhället. Detta kommer jag som lärare att förhålla mig till eftersom det idag sker mycket konflikter i världen som är knutna till religionen. Straarup (2006) menar att om vi har kunskaper om olika religioner kan vi också förstå varför vissa konflikter uppstått. Att involvera livsfrågor i undervisningen är en mycket viktig del, dock är det ett känsligt ämne hos många lärare. Det som jag kommer att tänka på i framtiden är att livsfrågor inte behöver vara jobbiga och att prata om livet kan ske på elevernas nivå då de får prata fritt kring det. Utifrån elevernas ståndpunkter kan läraren sedan fortsätta diskussionen kring frågor om livet. Jag anser att det är viktigt för eleverna att prata om detta då det öppnar deras tankar kring livet och dess betydelse samt deras analytiska och kritiska förmåga. Det är betydelsefullt att eleverna tillsammans får diskutera frågor om

livet och dela med sig av varandras syn. Osbeck (2006) visar att livsförståelse, dess betydelse, skolan och relationerna som skapas där är betydande för elevernas livsförståelse.

När det gäller planering av undervisningens innehåll och arbetssätt visade resultatet att eleverna inte var så delaktiga i detta. Läroplanen (2011) nämner att eleverna ska få inflytande i sin undervisning. Att inkludera eleverna och låta dem komma med önskemål i hur undervisningen ska bedrivas medför många positiva aspekter. Att känna sig delaktig och känna att ens åsikt räknas kommer få elevernas intresse att öka. När eleverna får komma med sina önskemål blir de mer motiverade eftersom undervisningen kommer att innehålla områden de är intresserade av. Genom att öka elevernas intresse och motivation skapas även en nyfikenhet hos dem som är en bra utgångspunkt för att kunna ha en undervisning med gynnsamma diskussioner och frågor. Därför anser jag att det är viktigt att ge eleverna inflytande i undervisningen. För att konkretisera detta och inkludera eleverna i det kan de inför ett nytt område få komma med skriftliga önskemål om innehåll och arbetssätt. Det är också viktigt att jag som lärare är tydlig mot eleverna om att deras önskemål är viktiga, men att jag som lärare i slutändan kommer att fatta beslutet om det som är mest lämpligt för just det området som ska bearbetas.

4.3 Vidare forskning

Denna studie har gjort en undersökning på elever i årskurs 9 på en skola. Det som hade varit intressant är att göra en bredare studie för att kartlägga behoven som finns i religionskunskapsundervisningen ur ett nationellt perspektiv, detta för att kunna göra en generalisering av vad elever tycker om religionskunskapsundervisningen. Denna vidare studie är relevant för att kartlägga möjliga brister i lärarnas förhållningssätt till läroplanen.

Det hade också varit intressant att utföra en studie om religionskunskapsundervisningen ur ett lärarperspektiv för att få en bred och nyanserad bild om religionskunskapsundervisningen. Denna vidare studie kan kartlägga eventuella svårigheter i lärandeprocessen för religionskunskapslärare.

5. Referenslista

- Almén, E. (2000). *Livstolkning och värdegrund: att undervisa om religion, livsfrågor och etik*. Linköping: Univ., Skapande vetande.
- Arweck, E. & Nesbitt, E. (2011). *Religious Education in the Experience of Young People from Mixed-Faith Families*. *British Journal Of Religious Education*. Volume 33, issue 1, pages 31-45.
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga forskningsmetoder*. Malmö: Liber.
- Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. (2. [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Franck, O. (2011). *Lika och unika: om mening, värde och tro*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Hartman, S.G. (2000) "Hur religionsämnet formades", I Almén, Edgar m.fl. (red.) (2000). *Livstolkning och värdegrund. Att undervisa om religion, livsfrågor och etik*. Linköping.
- Jacobsen, D.I. (2013). *Förståelse, beskrivning och förklaring introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete* /. Johanneshov: MTM.
- Körs, A & Knauth, T. (2011). The 'contextual setting approach': a contribution to understanding how young people view and experience religion and education in Europe. *British Journal of Religious Education*. Volume 33, issue 2, pages 209-223.
- Lernberg, L.O. (2005) "Från undervisning i kristendom till livskunskap". *Vägval i skolans historia*. Nr 1-2. 16-19.
- Löfstedt, M. (red.) (2011). *Religionsdidaktik: mångfald, livsfrågor och etik i skolan*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Miller, J & McKenna, U. (2011). Religion and religious education: comparing and contrasting pupils' and teachers' views in an English school. *British Journal of Religious Education*. *University of Warwick, UK*. Volume 33. issue 2, pages 173-187.
- Moulin, D. (2011) "Giving voice to 'the silent minority': the experience of religious students in secondary school religious education lessons". *British Journal of Religious Education*. Volume 33, issue 2, pages 313-326.
- Olivestam, C.E. (2006). *Religionsdidaktik: om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Osbeck, C. (2006) *Kränkningens livsförståelse. En religionsdidaktisk studie av livsförståelse-lärande i skolan*. (Doctoral thesis, Karlstad University Studies, 10). Karlstad: Karlstads universitet, Estetisk-filosofiska fakulteten. Hämtad: 2015-04-30 från <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:5934/FULLTEXT01.pdf>.
- Prage, S & Svedner, P. (2000). *Tala – samtala – lära. Om lärares och elevers tal i undervisningen – en handledning*. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Selander, S.Å. (1993). *Undervisa i religionskunskap*. Lund: Studentlitteratur

Sverige. Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2003). Nationella utvärderingen av grundskolan 2003. Sammanfattande huvudrapport. (Rapport 250). Stockholm: Skolverket.

Straarup, J. (2006). Religionsvetenskap - arvet och möjligheterna. I Lindgren Ödén, B. & Thalén, P. (red.) (2006). *Nya mål?: religionsdidaktik i en tid av förändring*. Uppsala: Swedish Science Press.

Thalén, P. (2006). Religionsdidaktik i en senmodern situation. I Lindgren Ödén, B. & Thalén, P. (red.) (2006). *Nya mål?: religionsdidaktik i en tid av förändring*. Uppsala: Swedish Science Press.

Trost, J. (2012). *Enkätboken*. (4., uppdaterade och utök. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Von Brömssen, K. (2003). *Tolkningar, förhandlingar och tystnader. Elevers tal om religion i det mångkulturella och postkoloniala rummet*. (Doctoral thesis, Göteborg studies in educational sciences, 201). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Hämtad 2015-04-13 från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/10525/1/gupea_2077_10525_1.pdf.

Opublicerat material

Uzuner, S & Salaheddine, N. *Svårigheter och möjligheter vid mångreligiös religionskunskapsundervisning*. Göteborgs universitet.

Elektroniskt material

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/so-amnen/religionskunskap/religionskunskap-1.203573>). Hämtad: 150410

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/demokrati-och-likabehandling/demokrati-och-manskliga-rattigheter>). Hämtad: 150410

Vetenskapsrådet. (2002). Forskningsetiska principer – inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>. Hämtad: 150429

Bilaga 1

Hej!

Det är min sista termin på lärarhögskolan och håller just nu på med mitt avgörande examensarbete. Jag undrar nu om jag har er tillåtelse att genomföra en enkätundersökning bland årskurs 9 på er skola. Enkäten kommer att behandla ämnesområdet religionskunskap. Jag vill understryka att det endast är elevernas **uppfattning** om skolans **undervisning** som kommer behandlas och **inga** frågor om elevernas egna religiösa tro kommer att ställas. Jag försäkrar också om att skolans namn inte kommer att nämnas i mitt examensarbete. Eleverna kommer att svara på enkäten på Internet för att underlätta sammanställningen samt för att det skall vara anonymt. Detta kommer att ta max 20 - 30 minuter. Eleverna kommer att bli informerade både skriftligt och muntligt om undersökningen och jag kommer tydligt framhäva att deltagandet är helt frivilligt.

Om jag har din tillåtelse så vill jag gärna starta så snart som möjligt, jag är väldigt flexibel så alla tider kommer passa mig. Jag vet att det inte räcker med er tillåtelse och behöver därför också vara i kontakt med respektive klassföreståndare till varje klass. Om jag har er tillåtelse kan du gärna vidarebefordra detta mail till respektive klassföreståndare.

Hör gärna av Er om ni har frågor eller funderingar. Jag finns tillgänglig både via mail och telefon.

Jag hoppas ni kan hjälpa mig!

Jag länkar enkäten med frågorna, så ni kan se på vilket sätt de är formade.

<http://goo.gl/forms/ODOS4vEFxm>

Hälsningar

Noha Salaheddine

0700-373440

Grundlärarprogrammet 4-6

Göteborgsuniversitet.

Bilaga 2

Undersökning om religionskunskapsundervisningen i grundskolan

Jag läser sista terminen på lärarutbildningen och håller just nu på att skriva mitt avgörande examensarbete. Jag har valt att skriva om religionskunskapsundervisningen och till detta behöver jag din hjälp. Som lärare är det viktigt att veta på vilket sätt eleverna lär sig bäst och vad de själva tycker om undervisningen. Därför har jag valt att göra en undersökning om vad elever tycker och tänker kring religionskunskapsundervisningen.

Ditt svar är helt anonymt och detta är helt frivilligt, du får välja att inte vara med om du inte vill. Länken som du får nedan kan inte spåras till någon dator, och du kan fylla i enkäten nu eller hemma.

Så här gör du:

1. Starta din webbläsare på datorn, Ipaden eller mobilen
2. Skriv in denna länk: <http://goo.gl/forms/8Ri1RVsd77>
3. Svara på frågorna
4. Klicka på "Skicka" längst ner!

Tack för din medverkan, dina svar är guldvärda!

Lycka till :)

Hälsningar

Noha.

Bilaga 3

En enkät om religionskunskap i grundskolan

Som lärare är det viktigt att veta på vilket sätt eleverna lär sig bäst och vad de själva tycker om undervisningen. Därför har jag valt att göra en undersökning om vad elever tycker och tänker kring religionskunskapsundervisningen.

1. Tillhör du ett trossamfund? Vilket?

(ex Svenska kyrkan, annan kristen församling, en judisk församling eller en muslimsk församling)

2. "Religionskunskap intresserar mig"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

3. "Den undervisning jag får i religionskunskap är bra"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

4. "Jag tycker att skolämnet religionskunskap är viktigt i skolan"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

5. "Jag och mina kompisar pratar ofta om religion"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer bra

6. "Mina kompisar tycker att religion är viktigt"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer bra

7. Varifrån tycker du den bästa kunskapen om religion i allmänhet kommer?

Endast ett svarsalternativ möjligt.

- Skolan
- Familj
- Kamrater
- Böcker
- Tidningar
- TV
- Internet

8. I kursplanen för Religionskunskap står det följande "Religionskunskap bidrar till att utveckla förmågan att förstå och reflektera över sig själv, sitt liv och sin omgivning". Anser du att ni har fått göra detta i undervisningen?

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

9. "Undervisningen ger mig tillfälle att diskutera mina och andras åsikter om frågor som rör religion"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

10. "Inför religionskunskapsundervisningen fick vi elever vara med att planera innehållet"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

11." Läraren tyckte våra åsikter om innehållet var viktiga"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

12. "Inför religionskunskapsundervisningen fick vi elever vara med att planera arbetssättet"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

13. "Det är viktigt att jag får tid till att reflektera över mina egna åsikter när det gäller religion"

1 2 3 4 5 6 7

Stämmer inte alls   Stämmer helt

14. Undervisningens innehåll.

Kryssa för det som tagits upp i undervisningen

- Kristendomen
- Islam
- Judendomen
- Hinduismen
- Buddhismen
- Livsfrågor
- Etik och moral
- Källkritik om olika trosuppfattningar
- Religionens påverkan på samhället
- Samhällets påverkan på religionen
- Likheter och skillnader mellan världsreligionerna

15. Tycker du att vissa områden gavs för mycket utrymme, i så fall vilket/vilka?

- Kristendomen
- Islam
- Judendomen
- Hinduismen
- Buddhismen
- Livsfrågor
- Etik och moral
- Källkritik om olika trosuppfattningar
- Religionens påverkan på samhället
- Samhällets påverkan på religionen
- Likheter och skillnader mellan världsreligionerna

16. Tycker du att vissa områden gavs för lite utrymme, i så fall vilket/vilka?

- Kristendomen
- Islam
- Judendomen
- Hinduismen
- Buddhismen
- Livsfrågor
- Etik och moral
- Källkritik om olika trosuppfattningar
- Religionens påverkan på samhället
- Samhällets påverkan på religionen
- Likheter och skillnader mellan världsreligionerna

17. Saknade du något område som inte togs upp i undervisningens innehåll, i så fall vilket/vilka?

- Kristendomen
- Islam
- Judendomen
- Hinduismen
- Buddhismen
- Livsfrågor
- Etik och moral
- Källkritik om olika trosuppfattningar
- Religionens påverkan på samhället
- Samhällets påverkan på religionen
- Likheter och skillnader mellan världsreligionerna
- Nej, jag saknade inget område

18. Vilka arbetssätt använder ni i undervisningen?

Fler svar möjliga

- Läraren talar, elever lyssnar/antecknar
- Värderingsövningar
- Diskussioner i grupper eller i helklass
- Studiebesök
- Se på film
- Skriva uppgifter
- Grupparbete

19. Vilket/vilka arbetssätt tycker du passar bäst för religionskunskapsundervisningen?

Fler svar möjliga

- Läraren talar, elever lyssnar/antecknar
- Värderingsövningar
- Diskussioner i grupper eller i helklass
- Studiebesök
- Se på film
- Skriva uppgifter
- Grupparbete

20. Hur mycket ansträngde du dig för att svara på frågorna i denna enkät?

1 2 3 4 5 6 7

Inte alls ● ● ● ● ● ● ● Mycket

21. Har du synpunkter på denna undersökning, dess frågor eller ytterligare kommentarer gällande religionskunskapsundervisningen i grundskolan så skriv dem här: